

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBĖS ĮMONIŲ
ĮSTATYMO NR. I-722 11 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIII-2913, LIETUVOS RESPUBLIKOS AKCINIŲ BENDROVIŲ ĮSTATYMO
NR. VIII-1835 37¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-2914
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. I-1428
9 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-2915**

2019 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. balandžio 10 d. sprendimo Nr. SV-S-1180 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2–4 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo Nr. I-722 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-2913, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 37¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-2914 ir Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-2915 (toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslui, tačiau pasiūlyti tobulinti Įstatymų projektais siūlomas teisinio reguliavimo priemonės pagal šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas ir Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas savo esme yra atitinkamos teisinės formos juridinius asmenis reglamentuojantys įstatymai, kurių paskirtis – reguliuoti šių juridinių asmenų steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą.

Akcinių bendrovių įstatymo 2 straipsnio 2 dalis nustato, kad bendrovė yra ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo. Pažymėtina, kad šis įstatymas nustato bendras visoms bendrovėms taikomas taisykles, neatsižvelgiant į tai, kas yra bendrovių akcininkai (fiziniai ar juridiniai asmenys (valstybė ar bet kuris kitas juridinis asmuo)). Akcinių bendrovių įstatymo 37 straipsnio 2 dalis nustato, kad bendrovės vadovu negali būti asmuo, kuris pagal teisės aktus neturi teisės eiti tokių pareigų. Tai yra juridinio asmens teisinę formą reglamentuojančio įstatymo, reguliuojančio pirmiau nurodytus esminius bendrovės veiklos klausimus, bendroji nuostata.

Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis nustato, kad valstybės įmonė yra iš valstybės turto įsteigta arba įstatymų nustatyta tvarka valstybei perduota įmonė, kuri nuosavybės teise priklauso valstybei ir kuri jai perduotą ir jos įgytą turtą valdo, naudoja ir juo disponuoja patikėjimo teise. Valstybės įmonės ir savivaldybės įmonės tikslas – teikti viešąsias paslaugas, gaminti produkciją ir vykdyti kitą veiklą, siekiant tenkinti viešuosius interesus (Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo 2 straipsnio 3 dalis). Įmonė gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja įmonės įstatams ir jos veiklos tikslams (Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo 3 straipsnio 1 dalis). Minėtos nuostatos atskleidžia šios juridinio asmens teisinės formos ypatumus ir tuo pagrįstą teisinio reguliavimo specifiką.

Viešųjų įstaigų įstatymo 2 straipsnio 1 dalis nustato, kad viešąja įstaiga yra laikomas pagal šį ir kitus įstatymus įsteigtas pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti viešuosius interesus vykdant švietimo, mokymo ir moksline, kultūrinę, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, sporto plėtojimo, socialinės ar teisinės pagalbos teikimo, taip pat kitokią visuomenei naudingą veiklą. Šis įstatymas reglamentuoja bendrąsias viešųjų įstaigų, kaip

juridinio asmens teisinės formos, nuostatas. Viešųjų įstaigų įstatymo 9 straipsnio 3 dalis nustato, kad viešoji įstaiga turi turėti šiuos organus: visuotinį dalininkų susirinkimą ir vienasmenį valdymo organą – viešosios įstaigos vadovą. Pagal šio įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 4 punktą, visuotinis dalininkų susirinkimas (arba savininkas, jeigu viešosios įstaigos dalininkas yra vienas asmuo) skiria ir atšaukia viešosios įstaigos vadovą ir nustato jo darbo sutarties sąlygas. Be to, Viešųjų įstaigų įstatymo 9 straipsnio 7 dalis nustato, kad viešosios įstaigos įstatuose gali būti numatytas ir kolegialus viešosios įstaigos valdymo organas, taip pat kiti kolegialūs organai. Kolegialių viešosios įstaigos organų narių skaičius, kompetencija, šių organų narių rinkimo ir atšaukimo tvarka nustatoma viešosios įstaigos įstatuose. Taigi, atsižvelgiant į teisinės formos specifiką, teisė spręsti dėl kolegialaus organo poreikio paliekama viešosios įstaigos dalininkų (savininko) kompetencijai.

Taigi, tik valstybės įmonės ir savivaldybės įmonės yra viešieji juridiniai asmenys, kurie visais atvejais nuosavybės teise priklauso valstybei ir savivaldybei, o šios įmonės įgytą turtą valdo naudoja ir juo disponuoja patikėjimo teise. Minėtina, kad tik itin nedidelės dalies bendrovių ir viešųjų įstaigų dalyvės yra valstybė ar savivaldybė. Atsižvelgiant į Įstatymų projektais siekiamus tikslus, taip pat į tai, kas išdėstyta pirmiau, siūlytina detalią reglamentavimą dėl vadovo nepriekaištingos reputacijos nustatyti Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatyme, o Akcinių bendrovių įstatyme ir Viešųjų įstaigų įstatyme pateikti blanketinę normą, pagal kurią reikia vadovautis konkrečiomis Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo nuostatomis, kadangi siūlomo nustatyti teisinio reguliavimo specifiką pagrįsta būtent valstybės ar savivaldybės dalyvavimo juridiniuose asmenyse pagrindu.

2. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo Nr. I-722 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-2913 1 straipsniu dėstomo 11 straipsnio 5 dalyje, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 37¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-2914 1 straipsniu dėstomo 37¹ straipsnio 1 dalyje ir Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-2915 1 straipsniu dėstomo 9 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad valstybės ar savivaldybės įmonės, bendrovės ar viešosios įstaigos vadovu negalėtų būti asmuo, kuris įstatymų nustatyta tvarka būtų pripažintas kaltu dėl sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo padarymo kol teistumas neišnykęs arba nepanaikintas ir ne mažiau kaip penkerius metus nuo baudmės atlikimo ar atleidimo nuo baudmės atlikimo dienos. Minėtų Įstatymų projektų nuostatomis taip pat siūloma nustatyti sąlygas, ribojančias galimybę būti įmonės vadovu asmeniui, kuris yra teistas už kitus tyčinius nusikaltimus, kol teistumas neišnykęs arba nepanaikintas ir ne mažiau kaip trejus metus nuo baudmės atlikimo, baudmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo baudmės atlikimo dienos. Taip pat siūloma riboti galimybę būti vadovu asmeniui, kuris yra pripažintas kaltu dėl tyčinio nusikaltimo padarymo, bet nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas, ir nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo dveji metai.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 97 straipsnio 3 dalies 3 punktas ir 5 dalis nustato, kad asmenys, nuteisti už sunkius nusikaltimus ir realiai atlikę paskirtą bausmę, laikomi turinčiais teistumą penkerius metus po baudmės atlikimo arba atleidimo nuo baudmės atlikimo, asmenys, nuteisti už labai sunkius nusikaltimus, teistumą turi aštuonerius metus po baudmės atlikimo arba atleidimo nuo baudmės atlikimo, o už nesunkų ar apysunkį nusikaltimą nuteisti asmenys teistumą turi trejus metus po baudmės atlikimo arba atleidimo nuo baudmės atlikimo. Vadovaujantis Baudžiamojo kodekso 97 straipsnio 3 dalies 1 punktu, asmenys, kuriems baudmės vykdymas buvo atidėtas, laikomi turinčiais teistumą laikotarpiu, kuriam buvo atidėtas baudmės vykdymas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad siūlomos Įstatymų projektų nuostatos būtų perteklinio pobūdžio Baudžiamojo kodekso 97 straipsnio atžvilgiu. Taip pat minėtina, kad Baudžiamojo kodekso 97 straipsnio 7 dalis nustato teismo diskrecinę teisę, suėjus ne mažiau kaip pusei teistumo termino, nuteistojo prašymu sutrumpinti teistumo laiką arba panaikinti teistumą.

Įstatymų projektais taip pat siūloma nustatyti, kad asmuo negalėtų būti valstybės ar savivaldybės įmonės, bendrovės ar viešosios įstaigos vadovu, jeigu yra pripažintas kaltu dėl tyčinio nusikaltimo padarymo, bet nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas, ir nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo dveji metai. Pastebėtina, kad atskirais atvejais, esant atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindams, asmens atžvilgiu vykdomas ikiteisminis tyrimas ar

baudžiamoji byla gali būti apskritai nutraukiami (pvz., Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 212 straipsnis, 235 straipsnio 1 dalis). Šiais atvejais apkaltinamasis teismo nuosprendis nebūtų priimamas, t. y., šis klausimas būtų išsprendžiamas atitinkamai (priklausomai nuo teisinio pagrindo) prokuroro nutarimu, ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartimi ar sprendimu, teisėjo ar teisėjų kolegijos nutartimi. Atsižvelgiant į tai, kyla klausimas, kodėl asmens nepriekaištingos reputacijos praradimas siejamas tik su teismo nuosprendžiu, kuriuo asmuo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės. Minėta Įstatymų projektų nuostata kelia abejonių ir dėl jų galimos neatitikties proporcingumo principui. Manytina, kad siekiant atitikties proporcingumo principui turėtų būti atsižvelgiama *inter alia* į padarytos nusikalstamos veikos pobūdį ir sunkumo laipsnį, pavojingumą ir kitas aplinkybes, kurios galėtų būti reikšmingos vertinant ribojimo būti skiriamam vadovu tikslingumą ir proporcingumą.

Ministras Pirmininkas

Ekonomikos ir inovacijų ministras

Ekonomikos ir inovacijų ministras
Virginijus Sinkevičius

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Strateginio planavimo ir veiklos organizavimo
departamento Asmenų aptarnavimo ir
dokumentų valdymo skyriaus redaktorė

Sigita Šidlauskaitė-Petkevičienė

2018-06-11

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Teisės departamento
direktore
2018-06-11
p. Jovaišienė